

STICHTING PLANBUREAU SURINAME

Monitoring van de Surinaamse Economie Baselinescenario en andere scenario's met het Suryamodel

Halfjaarlijks verslag

Datum: 30 mei 2019

Inleiding

In april 2018 is het eerste verslag gepubliceerd in het kader van het monitoren van de Surinaamse economie bij de uitvoering van het Ontwikkelingsplan (OP) 2017-2021. Wegens verlate beschikbaarheid van relevante data, is het tweede halfjaarlijks verslag niet uitgekomen zoals gepland was. Het is de bedoeling om voortaan in de maanden mei en oktober van het jaar de verslagen te publiceren. Met de laatste update van de vier macro-economische sectoren (de reële sector, de overheidssector, de betalingsbalans en de monetaire sector) over 2018 en recente projecties van de wereldmarktprijzen, zijn de modellen bijgewerkt. Aan de hand van een aantal assumpties en relevante beleidsmaatregelen, zijn de schattingen gemaakt voor 2018 en 2019 en projecties voor 2020-2021. Opgemerkt moet te worden dat bij deze scenario's geen rekening is gehouden met de begroting van 2019. In de versie van oktober zal de goedgekeurde begroting worden meegenomen.

Deze exercities beslaan drie scenario's, namelijk het baselinescenario, het pessimistische groeiscenario en het optimistische groeiscenario. Voor het doorrekenen van de economische vooruitzichten wordt primair gebruik gemaakt van het macro-economisch Suryamodel en het Bruto Binnenlands Product (BBP)-rekenmodel van de Stichting Planbureau Suriname (SPS).

Het baselinescenario

De assumpties van het baselinescenario zijn gebaseerd op een voorzetting van het beleid en de groeitrend van de belangrijkste exportsectoren.

Assumpties

In het baselinescenario zijn de volgende assumpties met betrekking tot de mineralensector (goud en aardolie), de niet-mineralensector, overheidsfinanciën en de wisselkoers verwerkt.

- *De goudsector*
In 2019 is een groei van de goudproductie van ca. 2,5 procent geprojecteerd, als gevolg van een toename van de productie bij Rosebel Gold Mine door de exploitatie van haar nieuwe concessiegebied in het district Saramacca. In 2020 en 2021 wordt de totale goudproductie lager ingeschat. De goudprijs die in 2018 gemiddeld USD 1.269 per troy ounce bedroeg, zal in 2019 en 2020 stijgen met 3,2 procent en 3,8 procent tot respectievelijk USD 1.271 en USD 1.320 per troy ounce, om daarna met gemiddeld 0,4 procent jaarlijks af te nemen (Wereldbank, april 2019).
- *De aardoliesector*
In de periode 2019-2021 stijgt de productie van ruwe aardolie gemiddeld met ongeveer 1,2 procent op jaarbasis, terwijl de productie van verwerkte aardolie toeneemt met gemiddeld 3,3 procent over dezelfde periode. De wereldmarktprijs voor aardolie ligt rond USD 66 per barrel (Wereldbank, april 2019).

- *De niet-mineralensector*

De productie van voornoemde sector wordt voor 2018 geschat op 3 procent, terwijl in de daarop volgende jaren de groei op gemiddeld 4 procent per jaar is geprojecteerd. De groei bij de niet-mineralensector wordt in grote mate gedreven door de sectoren bosbouw, constructie, handel en hotels & restaurants.

Tabel 1. Resultaten baselinescenario mei 2019

Indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021
Reële sector:					
Economische groei (in %)	1,7	2,4	2,1	1,7	1,6
BBP per capita in USD	5.946	6.591	7.082	7.393	7.605
BBP lopende marktprijzen in mln SRD	24.264	29.363	31.971	33.842	35.310
Netto reële lonen bedrijven (% verandering)	-0,2	5,8	-0,6	-0,9	-1,3
Netto reële lonen overheid (% verandering)	2,1	21,8	18,7	-11,0	-7,3
Consumptie van de gezinnen (% verandering)	-22,0	14,0	7,7	3,0	2,5
Consumptie van de overheid (% verandering)	-15,1	-23,4	27,5	-2,9	-25,6
Totale investeringen in mln USD	1.061	1.284	1.246	1.573	2.105
Arbeitsplaatsen bij de bedrijven (% verandering)	5,4	2,4	2,5	2,1	1,8
Sector overheid:					
Totale inkomsten in mln SRD	5.096	5.970	6.438	6.864	7.353
Belastinginkomsten	3.553	4.142	4.482	4.801	5.192
Niet-belasting inkomsten	1.543	1.828	1.956	2.063	2.161
Totale uitgaven in mln SRD	6.799	8.932	10.856	10.028	9.945
Personele uitgaven	1.923	2.414	3.001	2.817	2.741
Subsidies	2.215	3.501	3.876	3.682	3.734
Materiële uitgaven	1.119	961	1.208	1.225	1.008
Interest	693	920	1.319	1.133	1.274
Kapitaaluitgaven	850	1.136	1.451	1.172	1.188
Overall balance (financieringstekort) in mln SRD*	-1.704	-2.962	-4.418	-3.164	-2.593
Overall balance (financieringstekort) in % BBP*	-6,5	-10,1	-13,8	-9,3	-7,3
Buitenlands financieringssaldo in % BBP	1,2	8,5	17,5	5,0	0,8
Binnenlands financieringssaldo (Monetaire fin.) in % BBP	5,3	1,6	-3,6	4,3	6,5
Totale wettelijke overheidsschuld in % BBP	87	77	84	88	92
Totale effectieve overheidsschuld in % BBP	78	69	78	84	90
Betalingsbalans:					
Exporten goederen en diensten in mln USD	2.195	2.301	2.398	2.435	2.356
<i>Waarvan exporten mineralensector in mln USD</i>	1.756	1.833	1.889	1.885	1.756
Importen goederen en diensten in mln. USD	1.840	2.134	2.221	2.491	2.881
Saldo lopende rekening in % BBP	-0,1	-5,1	3,2	-2,1	-12,4
Saldo kapitaalrekening in % BBP	5,5	10,1	19,3	5,1	0,6
Saldo statistische verschillen in mln SRD	2.195	2.301	2.398	2.435	2.356
Monetaire sector:					
Internationale reservepositie in mln USD	426	581	1.015	1.053	762
Importdekking in maanden	2,8	3,3	5,5	5,1	3,2
Gemiddelde wisselkoers (SRD/USD)	7,55	7,53	7,53	7,53	7,53
Gemiddelde inflatie (in %)	22,0	6,8	5,6	4,8	4,6
Liquideitsquote (M2 in % BBP)	67	65	79	82	75

Bron: Suryamodel mei 2019   * exclusief statistische verschillen

- *Overheidsfinanciën*

- De invoering van de heffing op de wet rij- en voertuigenbelasting in 2019
- Personele lasten stijgen in 2019 met 24,3 procent. De stijging van de totale loonsom is toe te schrijven aan de verhoging van de lonen van de ambtenaren en andere groepen; uitbetaling terugwerkende kracht aan ambtenaren en onderwijsgevendenden, evenals de jaarlijkse looncompensatie van 3 procent.
- Stijgende overheidsuitgaven in 2019 bedragen voor: subsidies ca. 11 procent en materiële uitgaven ca. 26 procent.

- Het financieringstekort van de overheid wordt deels gedekt door voorschotten van de CBvS van SRD 670 mln in 2019 en via de bancaire sector, maar het grootste deel van het tekort zal middels buitenlandse financiering gedekt worden.
- *Wisselkoers*
De wisselkoers (USD/SRD) voor de periode 2019-2021 is constant gehouden op 1/7,53.

Analyse en projectie 2018-2021

In 2018 werd de groei van de economie geschat op 2,4 procent. Deze groei kan enerzijds toegeschreven worden aan de groei van de mineralensector met 3,9 procent, waarbij de goudproductie toenam met 1 procent en de ruwe en verwerkte aardolieproductie met respectievelijk 1 procent en 17 procent. Anderzijds heeft een opleving van de niet-mineralensector in 2018, met een voorzichtige groei van 2,8 procent, een wezenlijke bijdrage geleverd.

In het afgelopen jaar groeiden de importen van goederen en diensten (17 procent) sterker dan de exporten (4,8 procent). Ondanks deze ontwikkeling was er een overschot op de handelsbalans. Vanwege de betaalde verhoogde rentelasten op buitenlandse overheids- en private schulden, evenals winstovermakingen naar het buitenland, was er sprake van een tekort op de lopende rekening van ca. 5,1 procent in 2018. Ingekomen buitenlandse directe investeringen en trekkingen op buitenlandse private schulden, voornamelijk van Staatsolie en van de overheid, resulteerden in een positief saldo op de kapitaalrekening. Per saldo neemt de internationale reserve toe tot ca. USD 581 mln, waardoor de importdekking per ultimo 2018 boven de 3-maandennorm kwam te liggen.

De toegenomen internationale reservepositie en een krap monetair beleid hebben bijgedragen tot een stabiele wisselkoers in 2018 en een afname van de gemiddelde inflatie van 22 procent in 2017 tot 6,8 procent.

Het resultaat van overheidsfinanciën in 2018 verslechterde en dit kwam tot uiting in een stijgend financieringstekort. Dit tekort (exclusief statistische verschillen) wordt in 2018 geschat op 10,1 procent, terwijl het tekort in 2017 nog 6,5 procent bedroeg. Enerzijds namen overheidsinkomsten toe met 17 procent, vanwege een toename van ontvangsten uit de mineralensector en uit andere sectoren door de grotere economische groei, maar anderzijds stegen de uitgaven met 31 procent door een toename van de personele lasten, subsidies, interestlasten en betaalde achterstanden uit voorgaande begrotingsjaren. De effectieve schuld-BBP ratio bedroeg ca. 69 procent in 2018 en nam af ten opzichte van 2017, doordat de geschatte nominale BBP, sterker groeide dan de schuldpositie in 2018.

In 2019 wordt de economische groei bij ongewijzigd beleid geschat op 2,1 procent, deels door een verwachte marginale groei in de mineralensector en deels door de geschatte groei van 3 procent in de overige sectoren. Vanwege een verwachte afname van de goudproductie in 2020-2021, door een afname van de productie van Newmont Suriname, zal de economische groei in deze jaren rond de 1,7 procent bedragen.

Bij ongewijzigd beleid zal het resultaat van overheidsfinanciën in 2019 verslechteren tot een tekort van ca. 13,8 procent van het BBP. Alhoewel de inkomsten zullen toenemen met ca. 8 procent, zullen de overheidsuitgaven verder stijgen met 22 procent. Het grootste deel van het tekort wordt gefinancierd door het aangaan van buitenlandse leningen, naast de voorschotten van SRD 670 mln die getrokken zijn bij de CBvS en minimale binnenlandse financiering door de bancaire sector. In 2020-2021 zal het financieringstekort nog steeds fors zijn, gemiddeld 8,3 procent van het BBP, maar zal toch een dalende trend te zien zijn.

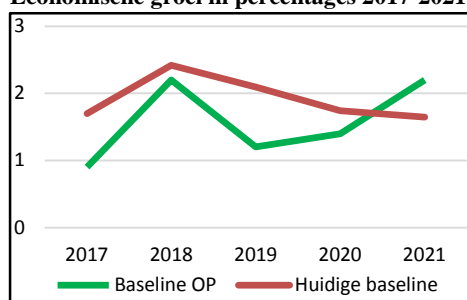
Trekkingen op buitenlandse leningen in 2019 zullen weer leiden tot een positieve kapitaalrekening op de betalingsbalans en tot een toename van de internationale reserve. Hierdoor zal de wisselkoers stabiel blijven. Dit is ook de assumptie voor 2020-2021, waardoor inflatie in deze jaren blijft dalen.

Afwijking ten opzichte van het baselinescenario OP 2017-2021

In de onderstaande grafieken worden de afwijkingen van enkele geselecteerde indicatoren in de huidige baseline ten opzichte van de baseline in het OP gepresenteerd.

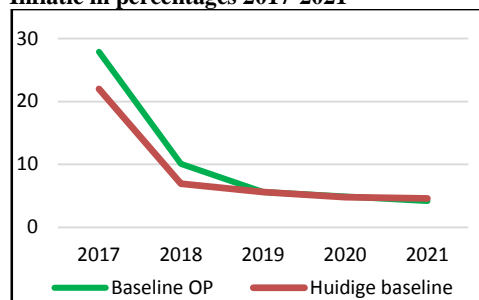
In figuur 1 vertoont de economische groei voor 2019-2021 in de huidige baseline een dalend verloop, terwijl de groei in de baseline van het OP een stijgende trend laat zien. De verwachting van de groei van de mineralenproductie, vooral van de goudproductie, is hier de oorzaak. De trend en/of het niveau van het financieringstekort en de investeringen in 2019-2021 vertonen in de huidige baseline een slechter beeld dan in het OP. Zo was het financieringstekort in het OP voor 2019-2021 geprojecteerd op gemiddeld 2,3 procent, terwijl het tekort in de huidige baseline gemiddeld 10 procent is.

**Figuur 1. Baseline (Huidige en OP):
Economische groei in percentages 2017-2021**

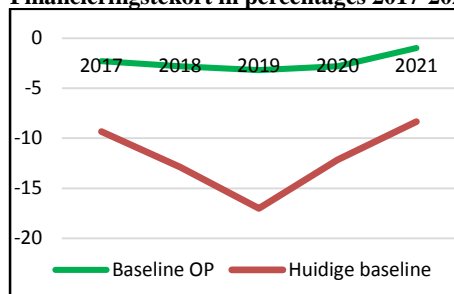
Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

**Figuur 2. Baseline (Huidige en OP):
Inflatie in percentages 2017-2021**

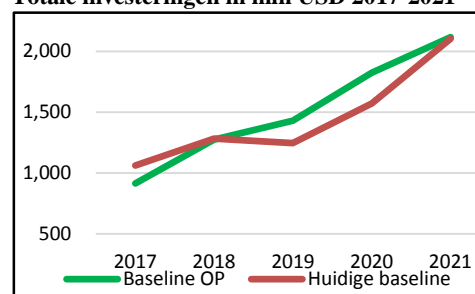
Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

**Figuur 3. Baseline (Huidige en OP):
Financieringstekort in percentages 2017-2021**

Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

**Figuur 4. Baseline (Huidige en OP):
Totale investeringen in mln USD 2017-2021**

Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Het pessimistisch scenario

Bij het pessimistisch scenario worden de vooruitzichten van de wereldmarktprijzen van onze belangrijkste exportsectoren somber voorgesteld. Voorts wordt het exportvolume van goud, rekening houdend met eventuele tegenvallers, naar beneden aangepast.

Assumpties

In het pessimistisch scenario zijn de volgende assumpties met betrekking tot de goudsector en de aardolie sector opgenomen.

- *De goudsector:*
Ten opzichte van de baseline daalt de goudprijs vanaf 2019 jaarlijks met 1 procent. De goudexport wordt lager ingeschat, namelijk 2 procent lager in 2019 en 2,5 procent lager in 2020 en 2021.
- *De aardolie sector:*
De wereldmarktprijs van aardolie wordt lager ingeschat en zal gedurende 2019-2021 gemiddeld USD 55 per barrel bedragen in plaats van het gemiddelde van USD 66 per barrel in de baseline.
- De SRD deprecieert in 2019 van SRD 7,53 naar SRD 8,35 voor USD 1.

Tabel 2 Resultaten pessimistisch scenario Suryamodel mei 2019

Indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021
Reële sector:					
Economische groei	1,7	2,4	0,9	-0,7	-0,1
BBP per capita in USD	5.946	6.591	6.583	6.821	6.814
BBP lopende marktprijzen in mln. SRD	24.264	29.363	32.953	34.627	35.085
Netto reële lonen bedrijven (% verandering)	-0,2	5,8	-5,0	-0,8	-2,9
Netto reële lonen overheid (% verandering)	2,1	21,8	12,8	-11,9	-6,1
Consumptie van de gezinnen (volume verandering in %)	-22,0	14,0	3,0	1,9	0,7
Consumptie van de overheid (volume verandering in %)	-15,1	-23,4	20,7	-3,8	-24,7
Totale investeringen in mln USD	1.061	1.284	1.207	1.509	1.963
Arbeitsplaatsen bij de bedrijven (% verandering)	5,4	2,4	1,9	0,1	-0,4
Sector Overheid:					
Totale inkomsten in mln. SRD	5.096	5.970	6.581	7.140	7.545
Belasting inkomsten	3.553	4.142	4.625	4.969	5.257
Niet-belasting inkomsten	1.543	1.828	1.956	2.171	2.289
Totale uitgaven in mln. SRD	6.799	8.932	10.856	10.095	10.003
Personele uitgaven	1.923	2.414	3.001	2.817	2.741
Subsidies	2.215	3.501	3.876	3.682	3.734
Materiele uitgaven	1.119	961	1.208	1.225	1.008
Interest	693	920	1.319	1.200	1.331
Kapitaal uitgaven	850	1.136	1.451	1.172	1.188
Overall balance (financieringstekort) in mln SRD*	-1.704	-2.962	-4.274	-2.955	-2.457
Overall balance (financieringstekort) in % BBP8	-6,5	-10,1	-13,0	-8,5	-7,0
Buitenlandse financieringssaldo in % BBP	1,2	8,5	18,8	5,4	0,9
Binnenlandse financieringssaldo (Monetaire fin.) in % BBP	5,3	1,6	-5,8	3,1	6,1
Totale wettelijke overheidsschuld in % BBP	87	77	81	92	95
Totale effectieve overheidsschuld in % BBP	78	69	82	87	93
Betalingsbalans:					
Exporten goederen en diensten in mln. USD	2.195	2.301	2.312	2.288	2.155
<i>Waarvan exporten uit de mineralensector in mln. USD</i>	1.756	1.833	1.805	1.741	1.561
Importen goederen en diensten in mln. USD	1.840	2.134	2.140	2.351	2.670
Saldo Lopende rekening in % BBP	-0,1	-5,1	3,2	-2,3	-13,1
Saldo Kapitaal rekening in % BBP	5,5	10,1	21,5	5,9	0,7
Monetaire sector:					
Internationale Reserve Positie in mln. USD	426	581	1012	1058	785
Importdekking in maanden	2,8	3,3	5,7	5,4	3,5
Gemiddelde wisselkoers (SRD/USD)	7,55	7,53	8,35	8,35	8,35
Inflatie	22,0	6,8	11,6	5,8	3,4
Liquiditeitsquote (M2/BBP)	0,67	0,65	0,81	0,84	0,78

Bron: Suryamodel, mei 2019

* exclusief statistische verschillen

Analyse en projectie 2019-2021

In het pessimistische scenario zal de economische groei in 2019 1,2 procent lager uitvallen, terwijl in 2020 en 2021 sprake zal zijn van een inkrimping van de economie met respectievelijk 0,7 en 0,1 procent. Dit is het gevolg van lagere wereldmarktprijzen, productie- en exportvolume van de mineralensector en depreciatie van de wisselkoers van ca. 11 procent in deze periode. Hierdoor zullen de exportwaarde, maar ook de investeringen en binnenlandse consumptie afnemen.

De exporten zullen in de periode 2019-2021 gemiddeld 6,0 procent lager liggen op jaarbasis dan die in het baselinescenario. Er treedt een verbetering op van de deviezenreserve ten opzichte van het basisscenario, vanwege de dalende importen als gevolg van de relatief hoge prijzen door de depreciatie van de Surinaamse dollar. Deze reserve stijgt namelijk tot ca. USD 1.058 mln in 2021, wat equivalent

is aan een importdekking van ruim 5,4 maanden. Aangezien de importdekking meer dan 3 maanden is, zal de wisselkoers onder de gegeven omstandigheden stabiel blijven na 2019.

Door de depreciatie van de Surinaamse dollar stijgen de overheidsontvangsten harder dan de –uitgaven, hetgeen leidt tot een marginale verbetering van het financieringssaldo, dat jaarlijks ca. 0,7 procent bedraagt.

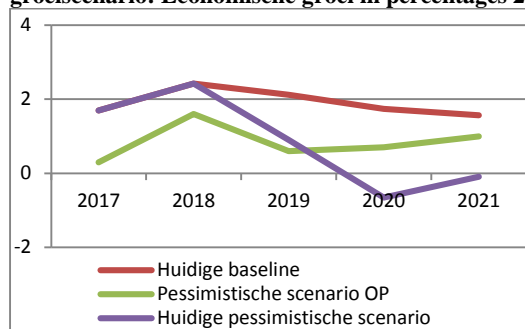
De effectieve schuld-BBP ratio zal toenemen van 68 procent in 2018 naar 82 procent in 2019, vanwege de depreciatie van de Surinaamse dollar en een relatief sterker groeiende schuldpositie in relatie tot de stijgende nominale BBP. Deze trend zet zich voort, want de effectieve schuld stijgt verder in 2020 en 2021 tot respectievelijk 87 en 93 procent van het BBP.

De depreciatie van de Surinaamse dollar heeft invloed op de inflatie; deze stijgt namelijk ten opzichte van de baseline in 2019 met ruim 6,0 procent tot 11,6 procent. Het gevolg van de stijging van het algemeen prijspeil is dat de koopkracht achteruit gaat, want zowel bij de bedrijven, als de overheid verslechteren de netto reële lonen. Dit brengt met zich mee dat ook de overheidsconsumptie en de consumptie van de gezinnen afnemen. (tabel 2).

Afwijking ten opzichte van het pessimistisch groeiscenario OP 2017–2021

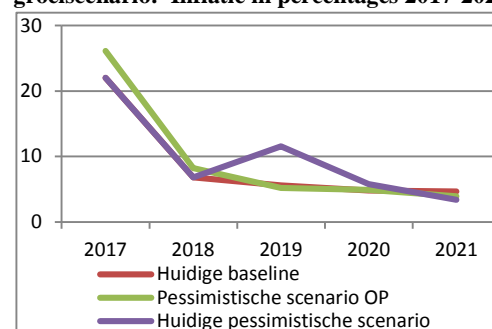
Bij het huidige pessimistisch scenario is ten opzichte van dat in het OP, de groei in 2019 hoger ingeschat, terwijl er in 2020 - 2021 sprake is van een inkrimping van de economie. Een lagere groei in 2020-2021 is veelal het gevolg van lagere exporten en investeringen (figuur 5 en 8).

Figuur 5. Baseline, huidig en OP pessimistisch groeiscenario: Economische groei in percentages 2017-2021

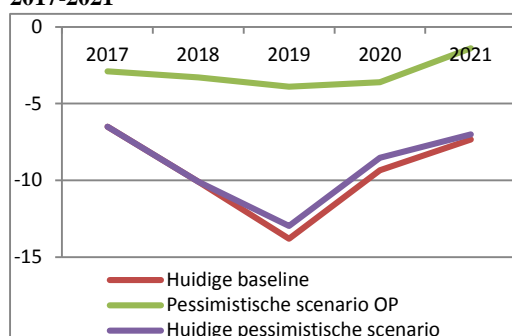
Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Figuur 6. Baseline, huidig en OP pessimistisch groeiscenario: Inflatie in percentages 2017-2021

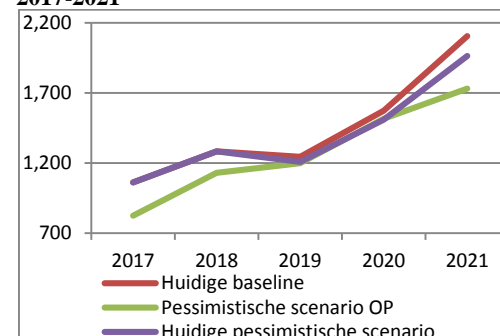
Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Figuur 7. Baseline, huidig en OP pessimistisch groeiscenario: Financieringstekort in percentages 2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Figuur 8. Baseline, huidige en OP pessimistisch groeiscenario: Totale investeringen in mln USD 2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Inflatie in het huidige pessimistische scenario is in 2019 -2020 op een hoger niveau dan in het pessimistische scenario in het OP. Dit is onder andere te wijten aan de depreciatie van de Surinaamse dollar. Het financieringstekort dat thans geprojecteerd is, is veel groter dan de projecties van het pessimistische scenario in het OP (figuur 6 en 7).

Optimistisch scenario

In het optimistische scenario worden de vooruitzichten van de wereldmarktprijzen van onze belangrijkste exportsectoren hoopvoller voorgesteld met een mogelijk pakket van beleidsmaatregelen, bij het doorrekenen van de indicatoren voor 2019-2021.

Tabel 3 Resultaten optimistische scenario Suryamodel mei 2019

Indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021
Reële sector: Baseline groeicijfer	1,7	2,4	2,1	1,7	1,6
Economische groei	1,7	2,4	3,0	3,5	2,9
BBP per capita in USD	5.946	6.591	7.188	7.715	8.151
BBP lopende marktprijzen in mln. SRD	24.264	29.363	32.448	35.320	37.844
Netto reële lonen bedrijven (% verandering)	-0,2	5,8	-0,3	0,2	0,5
Netto reële lonen overheid (% verandering)	2,1	21,8	18,4	-12,0	-8,7
Consumptie van de gezinnen (volume verandering in %)	-22,0	14,0	8,2	4,5	4,2
Consumptie van de overheid (volume verandering in %)	-15,1	-23,4	27,1	-3,8	-26,6
Totale investeringen in mln USD	1061	1284	1251	1642	2201
Arbeidsplaatsen bij de bedrijven (% verandering)	5,4	2,4	3,0	3,6	3,5
Sector overheid:					
Totale inkomsten in mln. SRD	5.096	5.970	6.486	7.050	7.667
Belasting inkomsten	3.553	4.142	4.529	4.976	5.469
Niet-belasting inkomsten	1.543	1.828	1.957	2.074	2.198
Totale uitgaven in mln. SRD	6.799	8.932	10.856	10.026	9.935
Personele uitgaven	1.923	2.414	3.001	2.817	2.741
Subsidies	2.215	3.501	3.876	3.682	3.734
Materiele uitgaven	1.119	961	1.208	1.225	1.008
Interest	693	920	1.319	1.131	1.263
Kapitaal uitgaven	850	1.136	1.451	1.172	1.188
Overall balance (financieringstekort) in mln SRD*	-1.704	-2.962	-4.370	-2.976	-2.268
Overall balance (financieringstekort) in % BBP*	-6,5	-10,1	-13,5	-8,4	-6,0
Buitenlandse financieringssaldo in % BBP	1,2	8,5	17,2	4,8	0,8
Binnenlandse financieringssaldo (Monetaire fin.) in % BBP*	5,3	1,6	-3,7	3,6	5,2
Totale wettelijke overheidsschuld in % BBP	87	77	83	88	90
Totale effectieve overheidsschuld in % BBP	78	69	78	83	88
Betalingsbalans:					
Exporten goederen en diensten in mln. USD	2.195	2.301	2.452	2.565	2.558
<i>Waarvan exporten uit de mineralensector in mln. USD</i>	1.756	1.833	1.942	2.004	1.936
Importen goederen en diensten in mln. USD	1.840	2.134	2.234	2.567	3.002
Saldo Lopende rekening in % BBP	-0,1	-5,1	4,0	-1,3	-11,1
Saldo Kapitaal rekening in % BBP	5,5	10,1	19,3	5,1	0,6
Monetaire sector:					
Internationale Reserve Positie in mln. USD	426	581	1.030	1.086	825
Importdekking in maanden	2,8	3,3	5,5	5,1	3,3
Gemiddelde wisselkoers (SRD/USD)	7,55	7,53	7,53	7,53	7,53
Inflatie	22,0	6,8	5,9	5,8	6,0
Liquideitsquote (M2/BBP)	0,67	0,65	0,78	0,81	0,73

Bron: Suryamodel, mei 2019

* exclusief statistische verschillen

Assumpties

In dit scenario zijn de volgende assumpties met betrekking tot de goud-, olie- en de toerismesector opgenomen:

- *De goudsector:*
De goudprijs stijgt gedurende 2019-2021 jaarlijks met 1 procent ten opzichte van het baselinescenario en de export van goud stijgt in 2019 met 2 procent en in 2020 en 2021 met 2,5 procent;
- *De aardolie-sector:*
De olieprijs stijgt evenals de goudprijs met 1 procent ten opzichte van het baselinescenario;
- *De toerismesector:*
Er wordt een extra investeringsimpuls in de toerismesector gegeven in 2020 en 2021 van SRD 400 mln en het aantal toeristen stijgt jaarlijks additioneel met 3%.

Analyse en projectie 2019-2021

De economie zal in de periode 2019–2021 gemiddeld met 3,1 procent groeien, ca. 1,3 procent hoger dan het gemiddeld groeipercentage in het baselinescenario (zie tabel 3). De verhoogde groei is het gevolg van de gestegen exporten door de prijsstijging van goud en olie en de toename van de goudexporten en de extra investeringen in de toerismesector.

De verhoogde overheidsinkomsten enerzijds, welke voortvloeien uit de toegenomen mineralenexportopbrengsten en uit verhoogde inkomsten uit de rest van de economie vanwege de hogere economische groei en anderzijds overheidsuitgaven die in vergelijking met de baseline vrijwel op het zelfde niveau zijn gebleven, resulteren in een verbetering van het financieringssaldo in 2019-2021 in dit scenario. Het financieringstekort in procenten van het BBP is in 2019-2021 gemiddeld 0,8 procent lager dan in de baseline. De effectieve schuld-BBP ratio is door deze ontwikkeling in 2021 2 procent lager dan in de baseline en bedraagt ca. 88 procent.

Door de hogere wereldmarktprijzen en productie- en exportvolumes in de mineralensector, liggen de exporten op jaarbasis ca. USD 128,7 mln hoger dan in de baseline. Door deze ontwikkeling vertonen de consumptie en investeringen tevens een stijgende trend, wat zijn weerslag heeft op de importen, die met gemiddeld USD 70,2 mln op jaarbasis stijgen ten opzichte van de baseline.

Sterker stijgende exporten ten opzichte van de importen hebben een positieve impact op de lopende rekening van de betalingsbalans, wat vervolgens resulteert in een verhoogde internationale reserve positie. Zo zal de internationale reserve in 2019-2021 jaarlijks met gemiddeld USD 37,2 mln stijgen tot ruim USD 825 mln in 2021. Hierdoor is de minimale 3 maanden importfinanciering in deze periode gegarandeerd. Een betere internationale reserve positie leidt namelijk tot een stabiele wisselkoers.

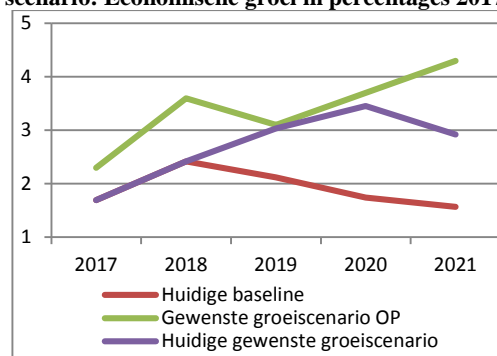
Ondanks de stabiele wisselkoers, zal de inflatie in 2019-2021 wat hoger (0,3-1,4 procent) liggen dan in het baselinescenario, vanwege de doorwerking van de veronderstelde hogere olieprijs, die van invloed is op vrijwel alle sectoren van de economie.

Afwijking ten opzichte van het gewenste groeiscenario OP 2017–2021

In het huidige optimistische scenario ligt het groeicijfer in 2019 en in de daaropvolgende jaren op een lager niveau dan in het OP door de ontwikkelingen in de goudsector, namelijk een veel lager niveau van de geprojecteerde investeringen in het huidige groeiscenario ten opzichte van het OP (zie figuur 9 en 12).

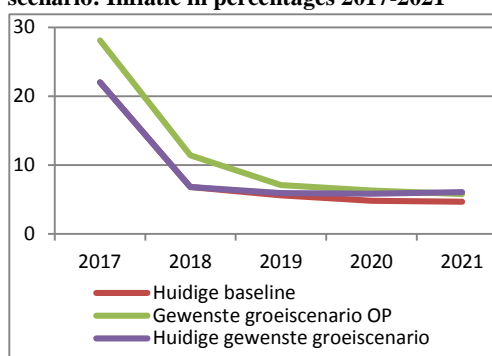

Figuur 9. Baseline, huidige - en OP gewenst groei-scenario: Economische groei in percentages 2017-2021

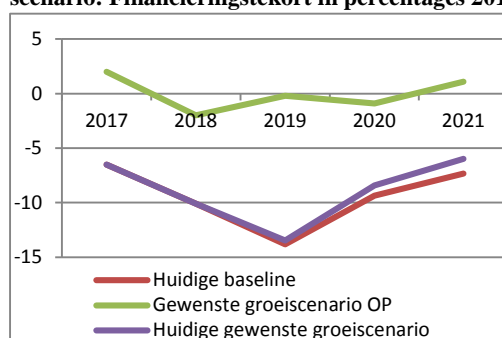
Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Figuur 10. Baseline, huidige - en OP gewenst groei-scenario: Inflatie in percentages 2017-2021

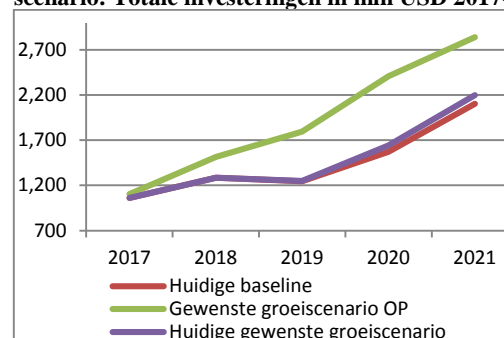
Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Figuur 11. Baseline, huidige - en OP gewenst groei-scenario: Financieringstekort in percentages 2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Figuur 12. Baseline, huidige - en OP gewenst groei-scenario: Totale investeringen in mln USD 2017-2021

Bron: Suryamodel 2017 en mei 2019

Inflatie in dit scenario is in 2019 op een lager niveau dan in het OP. Daarna vertoont het verloop geringe verschillen ten opzichte van het groeiscenario in het OP (zie figuur 10).

Zoals ook blijkt in de voorgaande scenario's, wijkt het verloop van het financieringssaldo van de overheid in het huidige groeiscenario sterk af van het scenario in het OP. In het huidige scenario is er in 2019 een tekort van 13,5 procent geprojecteerd ten opzichte van 0,2 procent in het OP. In 2020 en 2021 zijn de financieringssaldi in het huidige optimistische scenario respectievelijk -8,4 en -6,0 procent ten opzichte van -0,9 en 1,1 procent in het optimistische scenario van het OP (zie figuur 11).

Conclusies

De economie zal naar verwachting in 2019 met ca. 2,1 procent en in 2020–2021 met gemiddeld ca. 1,7% groeien aan de hand van de ontwikkelingen van de eerste maanden van het jaar en de vooruitzichten van de wereldmarktprijzen van goud en olie in deze jaren.

De groeiverwachting in deze periode wordt niet alleen gedreven door de mineralensector, maar ook de groei in de niet-mineralensector speelt een belangrijke rol bij deze projecties. De groei in de sectoren bosbouw, constructie, handel en hotels & restaurants, die in 2018 een zekere opleving doormaakten, zal ook in 2019-2021 een belangrijke bijdrage leveren aan de economie, onder voorbehoud dat de wisselkoers stabiel blijft.

De situatie in alle scenario's schetsen een negatief beeld van de overheidsfinanciën, namelijk hoge financieringstekorten en overheidsschulden, die een structureel karakter beginnen te vertonen. Bij een ongewijzigd beleid zal het financieringstekort in 2019 verder stijgen tot ca. 13,8 procent. Het is nog niet duidelijk hoe de overheid dit tekort zal dekken. In het eerste kwartaal is door de CBvS reeds voor SRD 670 mln aan voorschotten verstrekt aan de overheid, terwijl de bancaire sector vanwege de hoge kasreserve en lage solvabiliteitsratio's van diverse banken, niet in staat is om grote delen van het tekort te dekken. Ook buitenlandse financiering van het overheidstekort zal steeds moeilijker worden. De overheid zal haar uitgaven drastisch omlaag moeten brengen. De subsidies, toegenomen personele uitgaven en interestlasten drukken namelijk zwaar op het overheidsbudget.

Ook zal de overheid zich meer moeten inzetten voor inkomstenverhoging via onder meer de daadwerkelijke implementatie van de belasting op toegevoegde waarde. .

Op het monetaire vlak blijkt volgens de projecties dat de internationale reserve een zodanig niveau zal bereiken dat de minimale importdekking van drie maanden gegarandeerd is, wat leidt tot rust op de valutamarkt. Door de stabiele wisselkoers vertoont de inflatie nog steeds een dalende trend.

De kwetsbaarheid van onze economie voor externe invloeden, te weten de wereldmarktprijzen van de voornaamste exportproducten goud en olie, blijft een feit. De gepresenteerde resultaten van het pessimistische en optimistische scenario geven een indicatie van de effecten die een eventuele daling/stijging van de wereldmarktprijzen kan hebben op onze economie.

Lagere wereldmarktprijzen binnen de mineralensector in combinatie met een depreciatie van de Surinaamse dollar, laten volgens het pessimistisch scenario zien, dat de economische groei in 2019-2021 zal afnemen en zelfs negatief wordt, omdat de inflatie omhoog schiet en de koopkracht, evenals de consumptie en investeringen, zullen afnemen. Het financieringstekort van de overheid zal marginaal verbeteren door de toename van de inflatie.

Het optimistische scenario, waarbij de ontwikkelingen binnen onder meer de mineralensector positiever zijn en de private investeringen zullen stijgen, zal betere perspectieven bieden, wat zal resulteren in een verbeterde handelsbalans, internationale reserve, importdekking, overheidsfinanciën, investeringen en een verbeterde groei van de economie.

Het is evident dat onze economie te sterk afhankelijk is van de mineralensector, waardoor ontwikkelingen binnen deze sector, die ook van buitenaf beïnvloed worden, verstreckende gevolgen hebben. Deze afhankelijkheid kan doorbroken worden door ook de niet-mineralensector verder te ontwikkelen. Uiteraard zullen de nodige condities geschapen moeten worden.